בשלמא לרבי שמעון בן לקיש לדבריהם קאמר להו לדידי לא שנא אבר דעובר ולא שנא אבר דבהמה כי הדדי נינהו אלא לרבי יוחנן קשיא אלא אי אתמר הכי אתמר אמר רבי שמעון בן לקיש כמחלוקת בעוברים כך מחלוקת באיברין ורבי יוחנן אמר מחלוקת באבר דעובר אבל באבר דבהמה ד"ה [א]אין שחיטה עושה ניפול א"ר יוסי בר' חנינא מ"ט דרבי יוחנן אליבא דר"מ האי גופה והאי לאו גופה אמר רב יצחק בר יוסף א"ר יוחנן (א) הכל מודים [ב]שמיתה עושה ניפול ואין שחיטה עושה ניפול במאי עסקינן אילימא באבר דעובר מיפלג פליגי אלא באבר דבהמה מיתה תנינא שחיטה תנינא מיתה תנינא [ג]מתה הבהמה הבשר צריך הכשר והאבר מטמא משום אבר מן החי ואינו מטמא משום אבר מן הנבלה דברי ר' מאיר שחיטה נמי תנינא [ד]נשחטה בהמה הוכשרו בדמיה דברי ר"מ ר"ש אומר לא הוכשרו אי מהניא ה"א מאי הוכשרו אבשר והא הוכשרו קתני מהו דתימא חד לבשר הפורש מן הבהמה וחד לבשר הפורש מן האבר ומאי אולמיה דהאי מהאי סלקא דעתך אמינא הואיל ומטמא טומאה חמורה אגב אביו אימא לא ליבעי הכשר קמשמע לן אמר רב יוסף נקוט דרב יצחק בר יוסף בידך דרבה בר בר חנה קאי כוותיה דתניא [ו]ובשר בשדה טרפה לא תאכלו [ז]להביא האבר והבשר המדולדלין בבהמה ובחיה ובעוף ושחטן שהן אסורין ואמר רבה בר בר חנה א"ר יוחנן

אין

בשלמא לריש לקיש. דאמר באיברין נמי פליגי הא אע"ג דר' מאיר קאמר לה לא תקשה ולדבריהם דרבנן דמטהרי בעוברין ובאברין קאמר להו דאע"פ שאתם מטהרין באבר בהמה היה לכם לטמא באבר העובר שאינו גופה: **אלא לר' יוחנן.** דאמר דברי הכל אבר המדולדל טמא היכי תני ואת האבר המדולדל: **אלא אי אתמר כו'.** והך מתני' דקאמר ר"מ לא אם טהרה כו' לריש לקיש כדשנינן לדבריהם דרבנן קאמר להו[ד]: **אין שחיטה עושה ניפול.** וטהור מלטמא אע"פ שאסורה באכילה: **מאי טעמא דר' יוחנן אליבא דר"מ.** דעבד חילוק בין אבר בהמה לאבר העובר: **הכל מודים.** ר"מ ורבנן: **שמיתה עושה ניפול.** אבר המדולדל בבהמה ומתה המיתה מפלת אותו ואינו טמא כאבר מן הנבלה אלא כאבר מן החי והפרש יש ביניהם דאמרינן בהעור והרוטב (לקמן דף קכח:) אבר מן החי בשר הפורש ממנו טהור דאין מטמא אלא כשהוא אבר שלם כבשר גידים ועצמות אבל נבלה כזית ממנה טמא אב הטומאה: **מיפלג פליגי.** ר"מ ורבנן בשחיטה: **מיתה תנינא.** דעושה ניפול: **שחיטה תנינא.** דאין עושה ניפול: **מתה הבהמה.** שהיו בה אבר ובשר מדולדלין אבר בפני עצמו ובשר בפני עצמו ומשנה היא בהעור והרוטב[ה]: **הבשר צריך הכשר.** מים שאם יגע בטומאה [ג]יקבלנה דמיתה עושה ניפול והוה ליה בשר מן החי שהבשר הפורש ממנו טהור ואינו מטמא משום אבר מן החי: **ואינו מטמא משום אבר מן הנבלה.** שיהא בשר הפורש ממנו טמא משום דמיתה עושה ניפול[ד] כמו שנגמרה נפילתה קודם שמתה: **דברי ר"מ.** וליכא דפליג עליה במיתה עושה ניפול אלא ר"ש מטהר קתני התם ומוקמינן ליה אפלוגתא אחריתי אבל [ו]רבי ודאי לא פליגי עליה אף על גב דפליגי עליה בשחיטה ואמרי אין עושה ניפול גבי אבר דעובר דהא ר"מ נמי שחיטה אין עושה ניפול בבהמה סבירא ליה כרבנן כדמפרש ואזיל וקא חזינן הכא דבמיתה מודי: **הוכשרו בדמיה.** לקבל טומאת אוכלין. אלמא סבירא ליה אין בהן טומאת עצמן כאבר מן החי דשחיטה הועילה להם אפילו לרבי מאיר דפליג באבר דעובר: **לא הוכשרו.** וצריכין הכשר אחר לקבל טומאה דקסבר אין בהמה נעשית יד לאבר להביא הכשר עליה: **אי מהניא הוה אמינא.** כי היכי דפליג ר"מ באבר דעובר פליג נמי באבר בהמה דשחיטה עושה ניפול ומטמא כאבר מן החי: **ומאי הוכשרו.** דמשמע דאין בהן [ה]טומאה דעלמה: **אבשר.** קאמר דאי נמי סבירא לן שחיטה עושה ניפול הוה ליה בשר הפורש מן החי וטהור הלכך איצטריכא דרב יצחק בר יוסף: **והא הוכשרו.** לשון רבים קאמר: **חד לבשר הפורש מן הבהמה.** שהיה מדולדל בה קודם שחיטה כדקתני האבר והבשר המדולדלין בבהמה: **וחד לבשר שיפרוש מן האבר.** לאחר שחיטה: **ומאי אולמיה.** דבשר הפורש מן האבר מהפורש מן הבהמה דאצטריך למתנייה: **סד"א הואיל.** ועם האבר מטמא אדם כנבלה אימא לא תיבעי הכשר לאחר פרישתו ויקבל טומאת אוכלין בלא הכשר: **קמ"ל.** הוכשרו בדמיה דבעי הכשר. ונפקא מינה להיכא דנתחן כל האבר קודם שחיטה דלא הוכשר בדמיה ואח"כ פירש בשר ממנו דבעי הכשר. ואשמעינן דאע"ג דקי"ל במסכת נדה (דף נא.)[ו] מה זרעים שאין סופן לטמא טומאה חמורה וצריכין הכשר אף כל שאין סופו לטמא טומאה חמורה פרט לנבלת עוף טהור שסופה לטמא טומאה חמורה אם אכלה לפיכך אין צריכה הכשר לטמא טומאת אוכלין דוקא סופו אבל תחלתו כי האי דמתחלתו טמא טומאה חמורה ואין סופו לטמא טומאה חמורה משפירש צריך הכשר: **נקוט דרב יצחק בידך.** דאמר משמיה דר' יוחנן הכל מודים שאין שחיטה עושה ניפול ולא [א] מיהדר לשנויי לישנא דאמרינן בריש לקיש לר' יוחנן דברי הכל שחיטה עושה ניפול: **דרבה בר בר חנה קאי כוותיה.** משמיה דר' יוחנן:

אין

מאי טעמא דר' יוחנן אליבא דר' מאיר. קצת קשה דשאני אבר בהמה דמדאורייתא שרי אף באכילה כדאמרינן לקמן (דף עד.) דאין להם אלא מצות פרוש וי"ל דמ"מ בעי דכמו שגזרו עליו חכמים איסור אכילה טומאה נמי היה להו ליגזור:

שחיטה תנינא. תימה דאצטריך תנינא טפי הוה ליה לאקשויי מינה לריש לקיש:

הוכשרו בדמיה. אין לדקדק מדמועיל הדם להכשיר האבר אלמא לא חשיב כניפול דמזה לא הוה משני מידי אלא מדבעי הכשר לקבל טומאת אוכלין קא דייק כדפירש בקונטרס אלמא אין בו טומאת אבר מן החי והיינו טעמא דדם בהמה מועיל להכשיר האבר אפי' הוי כניפול משום דאמר דבהמה נעשית יד לאבר וא"ת וכיון דמדאורייתא האבר מותר באכילה לרבי יוחנן כדאמרינן בסמוך נ"ל הכשר מדם בהמה דר' יוחנן גופיה אית ליה בפירקין (לקמן דף כד:) דר"מ סבר כר' שמעון דשחיטה מכשרת ור' שמעון נמי דקאמר לא הוכשרו מפרש רב אשי בהעור והרוטב (לקמן דף קכח.) דטעמא דר"ש משום דדם לא מכשיר דשחיטה מכשרה ולא דם ושחיטה נמי לא מכשרה הואיל ואינה מתרת באכילה ואמאי והרי מתרת באכילה מן התורה וי"ל דמשום דמדאורייתא לא מכשרת שחיטה אפי' לר"ש כדאמר לעיל בפ' השוחט (דף לו:) עשאוהו כהכשר מים מדרבנן וכיון שאבר אסור מדרבנן לא מהניא ליה הכשר שחיטה דלא הויא נמי אלא מדרבנן וא"ת להנהו דמוקמי פלוגתייהו בהעור והרוטב (לקמן דף קכח:) דר"מ ור"ש בבהמה נעשית יד לאבר או באוחז בקטן ואין גדול עולה עמו דלרבי שמעון אין נעשית יד מנא להו דליכא למימר דטעמא דרבי שמעון משום דדם לא מכשר ואמאי פליגי ארב אשי וי"ל לדייקי לישנא דרבי שמעון דאמר לא הוכשרו ולא קאמר אין הדם מכשיר משמע אפילו היה הדם מכשיר הכא לא הוכשרו:

אי מהניא ה"א כו'. ולעולם שחיטה עושה ניפול הקשה הרב ר' שמואל מוורדו"ן *א"כ היכי קאמר ר"ש לא הוכשרו דמשמע דע"י בהמה הוא דלא הוכשרו אבל הכשר מועיל להם והא אוכל שאי אתה יכול להאכילו (ע"י) לאחרים הוא כיון דשחיטה עושה ניפול והוי בשר מן החי ואין קרוי אוכל לר"ש כדאמר בסוף העור והרוטב (לקמן דף קכט.) ולא מקבל טומאה וי"ל דר"ש לדבריהם דרבנן קאמר להו לדידי אוכל שאי אתה יכול להאכילו לאחרים הוא ולא מקבל טומאה אלא לדידכו אודו לי מיהת דלא הוכשרו:

סלקא דעתך אמינא הואיל ומטמא טומאה חמורה אגב אביו לא ליבעי הבשר. כדאמרינן בפרק בא סימן (נדה דף נא.) מה זרעים שאין סופם כו' קמ"ל דוקא סופו אבל תחלתו כי האי דמתחלתו מטמא טומאה חמורה ואין עוד סופו לטמא טומאה חמורה משפירש צריך הכשר כך פי' בקונטרס והדין עמו שפירש כן דדוקא כשפירש צריך הכשר אבל בעודו מחובר אין צריך הכשר להצטרף לפחות מכביצה אע"ג דמעשה עץ שימש כדאמר בהעור והרוטב (לקמן דף קכט.) דהא אמרינן בסוף פ' טבול יום (זבחים דף קה.) דפרה ופרים (א) מטמאים אוכלין ומשקין מחמת שסופן לטמא טומאה חמורה ולא אמרינן מעשה עץ הוא אף על גב דטומאה חמורה שלהן אינו מטעם ראויות אוכל דאפילו העוסק בשריפת עור ועצמות מטמא בגדים וצריך לומר דטעמא דמעשה עץ שימש מהניא לכשפירש שאין סופו לטמא עוד טומאה חמורה והא דאמר בפ"ק דפסחים (דף יח.) פרה שפחתה מי חטאת בטלו במעיה ומפרש התם דבטלו מטומאה חמורה אבל טומאה קלה מטמאים לא תשיבי התם מעשה עץ לפי שמתחלתן צריכין שיהיו ראויין לשתיה וגמלא שטומאה חמורה שלהם אינה אלא מטעם ראויות לשתיית אדם שהיה בהם כבר שאל"כ לא היו ראויין להזאה ולהכי אין צריכין הכשר שרך אפי' כשאין סופן עוד לטמא טומאה חמורה:

אין

עין משפט נר מצוה

מח א ב מיי' פ"ב מהל' שאר אבות הטומאה הלכה ה:

מט ג מיי' פ"ה מהל' מאכלות אסורות הל' ו סמג לאוין קלב טוש"ע יו"ד סי' סב סעיף ג:

◆

שיטה מקובצת

א] הכל מודים שמיתה עושה ניפול. נ"ב עי' תוס' מנחות דף ע' ע"א: ב] ולר' יוחנן לדברי הכל קאמר להו. נ"ב לא נמצא בספרי כ"י: ג] יקבלנה דמיתה עושה ניפול והו"ל בשר מן החי שהוא טהור מלטמא. הס"ד: ומהו"ד מטמא משום אבר מן החי שהבשר הפורש ממנו טהור. הס"ד: ומהד"ו ואינו מטמא משום אבר מן הנבלה וכו': ד] עושה ניפול והו"ל כמי שנגמרה נפילתה: ה] דמשמע דאין בהן טומאת עצמן הס"ד:

◆

רבינו גרשום

בשלמא לר"ש בן לקיש לדבריהם דרבנן קאמר להו. כלומר מה דאמר להו לא אם טהרה שחיטת טרפה אותה ואת האבר המדולדל בה כלומר דלרבנן כשם שמטהרין אבר דעובר כך מטהרין אבר המדולדל בבהמה: אלא לר' יוחנן דאמר. אבל באבר דבהמה דברי הכל שחיטה עושה ניפול ונבלה היא אפי' שחט אמו למאן קאמר ר"מ לא אם טהרה שחיטת טרפה אותה ואת האבר המדולדל: אבל באבר דבהמה אין שחיטה עושה ניפול. וכוללו השחיטה עמה [ומטהרו] מידי נבלה: ומה דתניא אמר להן ר"מ לחכמים לא אם טיהרה שחיטה טרפה אותה [ואת האבר המדולדל שבה] לר' יוחנן לדברי הכל אמר להן בין לדידיה בין לחכמים: האי גופיה והאי לאו גופיה. כלומר אבר דבהמה גופיה לפיכך כוללו בשחיטה ומטהרו והאי לאו גופיה אבר דעובר: הכל מודים שמיתה עושה ניפול. כלומר שאם נדלדל אבר בבהמה ומתה שמיתה עושה ניפול ואין כוללת האבר המדולדל בה במיתה ואין מטמא האבר משום נבלה אלא משום אבר מן החי דחשיב כשמתה כמי שנפל האבר ממנה קודם מיתה ואבר מן החי אינו מטמא אלא במוקדשין: ואין שחיטה עושה ניפול דאם אבר מדולדל בבהמה ושחט הבהמה כוללת השחיטה האבר ומטהרתו מידי נבלה: אילימא באבר דעובר מיפלג פליגי במתני' בשחט את אמו ואח"כ חתכו כו'. דר"מ סבר שחיטה עושה ניפול והוי נבלה ורבנן סברי אין מטמא משום נבלה: מיתה תנינא. מתה הבהמה הבשר המדולדל צריך הכשר. ואם אין מוכשר לא מטמא דמיתה עושה ניפול ואין כוללתו עמה: שחיטה נמי תנינא. נשחטה בהמה הוכשרו בדמיה

מסורת הש"ס

א) [לקמן עד. קכט. קכט:], ב) לקמן קכז:, ג) שם [וקף עז:], ד) [ולר' יוחנן לדברי הכל קאמר להו] נ"ל מסי', ה) [לקמן קכז:], ו) [נ"ל רבנן], ז) [ולקמן קכח.]

◆

תורה אור השלם

ו. ואנשי קדש תהיון לי ובשר בשדה טרפה לא תאכלו לכלב תשלכון אתו: שמות כב ל

◆

גליון הש"ס

תוס' ד"ה אי וכו' א"כ היכי קאמר ר"ש. תמוה לי הא בפשוטו לק"מ דהכי משנינן דהא ס"ד כר"ל דכך מחלוקת בעוברין ולר"מ עושה ניפול. אבל ר"ש באמת ס"ל דאין עושה ניפול וכתשובה האחרונה:

◆

הגהות הב"ח

(א) תוס' ד"ה סלקא וכו' ופרים הנשרפים מטמאים:

◆

הגהות מהר"ב רנשבורג

א] רש"י ד"ה נקוט דר"י בידך וכו' עושה ניפול ולא מיהדר לשנויי וכו' אל"ל:

◆

מוסף רש"י

הבשר. שנדלדל, צריך הכשר. לקבל טומאה מן השרץ אם לא הוכשר משנדלדל, דטומאת נבלה אין בו כדאמר דמיתה עושה ניפול ואינו כמתנבל עמה במיתתה אלא כפירש מחיים ובשר הפורש מן החי טהור (לקמן קכח:). והאבר מטמא משום אבר מן החי. כדפרישית טעמא, דמיתה עושה ניפול כמו שנפל סמוך למיתה ואינו נבלה, הלכך אינו מטמא משום נבלה, ונגמרה מפרש מאי איכא בין אבר מן החי לאבר מן הנבלה (שם). נשחטה בהמה. נעשו (האבר והבשר המדולדלין) מלטמא עוד משום נבלה, ואע"פ שאסורין באכילה כדאמרינן מוכשר בשרה טרפה, מידי נבלה טהרו דאין שחיטה עושה ניפול והוכשרו בדמיה לקבל טומאה בלא הכשר אחר (שם).

האבר המדולדל והבשר שעל האבר: אי מהניא הוה אמינא מאי הוכשרו הכשר הבשר. כלומר הבשר שעליה ולא האבר עצמו: והא הוכשרו קתני. כלומר במשמע האבר והבשר שעליו: מהו דתימא חד לבשר כו'. אבל אבר עצמו אימא לא [אלא] מטמא משום נבלה: ומאי אולמיה דהאי מהאי. כלומר מאי אולמיה דבשר הפורש מן האבר לבשר הפורש מן הבהמה בלא אבר דאיצטריך למיתנא הבשר: איצטריך סד"א כו'. כלומר סד"א הואיל ואין כוללת השחיטה האבר ובשר שעליו מטמא טומאה חמורה דמטמא משום נבלה על גב האבר ולא ליבעי הכשר קמ"ל דר' יוחנן דהוכשרו דקתני חד לבשר הפורש מן האבר וחד לאבר עצמו דאין שחיטה עושה ניפול: נקוט דר' יצחק בר יוסף בידך. כלומר דאין שחיטה עושה ניפול ומטהרין האבר המדולדל בבהמה ואין מטמא אפי' משום אבר מן החי ברחוקין הכא דאין בו אלא מצות פרישה דאסור באכילה ואין מטמא: